

SONGDALEN
KOMMUNE

Årsregnskap 2017

ÅRSREGNSKAP 2017
SONGDALEN KOMMUNE

INNHold	SIDE
DRIFTSREGNSKAP – REGNSKAPSSKJEMA 1A	1
DRIFTSREGNSKAP – REGNSKAPSSKJEMA 1B	2
INVESTERINGSREGNSKAPET – REGNSKAPSSKJEMA 2A	3
INVESTERINGSREGNSKAPET – REGNSKAPSSKJEMA 2B	4
ØKONOMISK OVERSIKT DRIFT	5
ØKONOMISK OVERSIKT INVESTERINGER	6
ANSKAFFELSE OG ANVENDELSE AV MIDLER	7
BALANSE	8
REGNSKAPSPRINSIPPER	9
NOTER TIL REGNSKAPET	10
REVISJONSBERETNING	25

REGNSKAP 2017

REGNSKAPSSKJEMA 1A					
DRIFTSREGNSKAPET					
	Note	Regnskap 2017	Regulert budsjett 2017	Opprinnelig budsjett 2017	Regnskap 2016
Skatt på inntekt og formue		133 870 116	132 000 000	132 000 000	131 403 253
Ordinært rammetilskudd		219 492 069	209 700 000	209 700 000	204 265 658
Skatt på eiendom		14 160 768	13 900 000	13 900 000	8 459 192
Andre direkte eller indirekte skatter					
Andre generelle statstilskudd		27 915 607	28 300 000	28 300 000	26 262 735
Andre inntekter		2 609 118	2 376 000	2 376 000	2 416 404
Premieavvik pensjon, netto	9	-6 432 864	-1 300 000	-1 300 000	1 633 790
Kalkulatoriske renter og omkostninger		0	0	0	0
SUM FRIE DISPONIBLE INNTEKTER		391 614 814	384 976 000	384 976 000	374 441 032
Renteinntekter og utbytte		28 152 264	19 970 000	19 970 000	25 174 334
Gevinst på finansielle instrumenter		0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån		0	0	0	0
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter		12 002 867	11 239 000	11 239 000	12 604 473
Tap på finansielle instrumenter		0	0	0	0
Avdrag på lån		18 997 620	18 778 000	18 778 000	18 822 033
Utlån		0	0	0	0
NETTO FINANSINNEKTER/UTGIFTER		-2 848 223	-10 047 000	-10 047 000	-6 252 172
Til dekning av tidligere års regnskapsmessig merforbruk		0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	6	28 432 878	28 432 000	7 448 000	14 569 478
Til bundne avsetninger	6	9 759 477	0	0	4 937 324
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk		16 484 878	16 484 000	0	14 925 102
Bruk av ubundne avsetninger	6	8 236 192	5 444 185	0	4 902 672
Bruk av bundne avsetninger	6	10 482 521	5 526 315	900 000	4 405 426
NETTO AVSETNINGER		2 988 764	977 500	6 548 000	-4 726 398
Overføring til investeringsregnskapet		1 900 000	1 900 000	1 900 000	3 662 000
TIL FORDELING DRIFT		383 877 827	372 051 500	366 481 000	369 253 258
SUM FORDELT TIL DRIFT (skjema 1B)		365 205 581	372 051 500	366 481 000	352 768 380
REGNSKAPSMESSIG MERFORBRUK/MINDREFORBRUK		-18 672 246	0	0	-16 484 878

REGNSKAP 2017

REGNSKAPSSKJEMA 1B DRIFTSREGNSKAPET					
	Note	Regnskap 2017	Regulert budsjett 2017	Opprinnelig budsjett 2017	Regnskap 2016
<u>Staben</u>		16 228 631	17 239 100	15 902 000	15 732 586
<u>Kommunikasjon og service</u>		6 164 584	6 316 600	6 153 000	6 548 316
<u>Politisk styring og kontrollorgan</u>		3 813 032	4 298 300	4 145 900	3 881 044
<u>Fellesområdene</u>		10 775 074	10 083 300	9 487 000	7 828 051
<u>Skoleenhetene</u>		93 927 487	92 595 133	88 700 833	87 234 807
<u>Barnehageenhetene</u>		51 587 231	53 321 378	52 320 178	54 478 428
<u>NAV</u>		7 465 480	8 112 400	8 080 000	8 144 091
<u>Barnevern</u>		11 541 970	14 171 000	14 171 000	13 960 540
<u>Kultur og inkludering</u>		23 880 052	21 625 500	21 356 300	20 042 886
<u>Helse- og omsorgsenhet</u>		94 125 499	93 414 200	90 504 600	90 184 142
<u>Livsmestring</u>		16 320 477	20 159 600	18 955 100	17 454 387
<u>Teknisk enhet</u>		25 770 691	23 859 689	23 465 089	23 872 135
<u>Kirkelig fellesråd</u>		3 605 373	3 340 000	3 340 000	3 406 967
<u>Tilleggsbevilgninger</u>		0	3 515 300	9 900 000	0
FORDELT TIL DRIFT		365 205 581	372 051 500	366 481 000	352 768 380
TIL FORDELING DRIFT (skjema 1A)		365 205 581	372 051 500	366 481 000	352 768 380

REGNSKAP 2017

REGNSKAPSSKJEMA 2A					
INVESTERINGSREGNSKAPET					
	Note	Regnskap 2017	Regulert budsjett 2017	Opprinnelig budsjett 2017	Regnskap 2016
Investeringer i anleggsmidler		62 839 017	48 670 000	41 599 000	50 601 952
Utlån og forskutteringer	14	20 290 276	20 000 000	0	18 721 581
Avdrag på lån		6 569 743	6 000 000	6 000 000	6 236 469
Dekning av tidligere års udekket		0	0	0	4 176 629
Avsetning til likviditetsreserve		0	0	0	0
Avsetninger	6	1 319 800	0	0	3 538 551
Overføringer		0	0	0	0
Finanskostnader		107	0	0	935
Andre utgifter/kjøp av aksjer og andeler	4	2 152 312	1 900 000	1 900 000	2 025 474
FINANSIERINGSBEHOV		93 171 255	76 570 000	49 499 000	85 301 591
Bruk av lånemidler		36 397 829	59 598 000	34 330 000	45 603 721
Kompensasjon for merverdiavgift	2	5 614 807	6 769 000	6 769 000	7 847 699
Inntekter fra salg av anleggsmidler		30 000	1 650 000	0	1 531 951
Andre salgsinntekter		0	0	0	0
Salg av aksjer og andeler		0	0	0	0
Tilskudd til investeringer		38 971 764	500 000	500 000	15 582 400
Mottatte avdrag på ordinære utlån	14	7 889 543	6 000 000	6 000 000	7 813 019
Mottatte avdrag på ansvarlig lån	14	0	0	0	0
Renter, utbytte og eieruttak		0	0	0	0
SUM EKSTERN FINANSIERING		88 903 943	74 517 000	47 599 000	78 378 790
Overført fra driftsregnskapet	2	1 900 000	1 900 000	1 900 000	3 662 000
Bruk av avsetninger	6	2 367 312	153 000	0	3 260 801
SUM FINANSIERING		93 171 255	76 570 000	49 499 000	85 301 591
UDEKKET/UDISPONERT		0	0	0	0

REGNSKAP 2017

REGNSKAPSSKJEMA 2B					
INVESTERINGSREGNSKAPET					
	Note	Regnskap 2017	Regulert budsjett 2017	Opprinnelig budsjett 2017	Regnskap 2016
<u>Ansvarsområde 9100.</u>					
Sentral					
Netto kostnad		4 414 974	2 680 000	3 028 000	2 758 560
<u>Ansvarsområde 9200.</u>					
Netto kostnad		328 636	678 000	678 000	444 485
<u>Ansvarsområde 9300.</u>					
Netto kostnad		100 000	513 000	513 000	466 868
<u>Ansvarsområde 9400.</u>					
Teknisk enhet					
Netto kostnad		35 693 903	44 799 000	37 380 000	46 932 039
<u>Ansvarsområde 9600.</u>					
Politisk avsluttede prosjekter					
		0	0	0	0
<u>Ansvarsområde 9700.</u>					
Fellesområdene					
Netto kostnad		22 301 504	0	0	0
SUM FORDELT		62 839 017	48 670 000	41 599 000	50 601 952
INVESTERINGER I ANLEGGSMIDLER (Fra regnskapsskjema 2A)		62 839 017	48 670 000	41 599 000	50 601 952

REGNSKAP 2017

ØKONOMISK OVERSIKT DRIFT

	Note	Regnskap 2017	Reg. budsjett 2017	Oppr.budsjett 2017	Regnskap 2016
Driftsinntekter					
Brukerbetalinger		15.070.605,37	15.283.000,00	15.283.000,00	15.036.760,00
Andre salgs- og leieinntekter		32.300.171,86	33.403.000,00	33.403.000,00	30.685.944,64
Overføringer med krav til motytelse	16	52.567.716,15	19.608.684,00	19.321.384,00	50.971.116,11
Rammetilskudd		219.492.069,48	209.700.000,00	209.700.000,00	204.265.658,00
Andre statlige overføringer		64.785.408,05	57.769.521,00	55.075.600,00	62.300.751,00
Andre overføringer	16	2.371.304,52	15.000,00	15.000,00	2.054.643,08
Skatt på inntekt og formue		133.870.115,73	132.000.000,00	132.000.000,00	131.403.252,85
Eiendomsskatt		14.160.768,38	13.900.000,00	13.900.000,00	8.459.191,97
Andre direkte og indirekte skatter		0,00	0,00	0,00	0,00
Sum driftsinntekter		534.618.159,54	481.679.205,00	478.697.984,00	505.177.317,65
Driftsutgifter					
Lønnsutgifter	16	293.437.438,09	267.428.836,00	261.704.815,00	279.579.832,86
Sosiale utgifter	16	74.488.310,52	71.755.255,00	71.622.455,00	72.999.785,65
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	16	67.482.320,25	64.543.606,00	58.329.006,00	61.684.950,58
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	16	52.678.213,95	51.724.500,00	48.859.500,00	51.717.137,79
Overføringer	16	28.803.859,01	17.325.567,00	23.710.267,00	25.361.186,51
Avskrivninger		18.178.830,00	0,00	0,00	15.618.568,00
Fordekte utgifter	16	-8.681.214,30	-4.023.059,00	-4.023.059,00	-7.838.227,46
Sum driftsutgifter		526.387.757,52	468.754.705,00	460.202.984,00	499.123.233,93
Brutto driftsresultat		8.230.402,02	12.924.500,00	18.495.000,00	6.054.083,72
Finansinntekter					
Renteinntekter og utbytte		28.152.264,12	19.970.000,00	19.970.000,00	25.174.333,93
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)		0,00	0,00	0,00	0,00
Mottatte avdrag på utlån		0,00	0,00	0,00	0,00
Sum eksterne finansinntekter		28.152.264,12	19.970.000,00	19.970.000,00	25.174.333,93
Finansutgifter					
Renteutgifter og låneomkostninger		12.002.866,60	11.239.000,00	11.239.000,00	12.604.472,61
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)		0,00	0,00	0,00	0,00
Avdrag på lån		18.997.620,00	18.778.000,00	18.778.000,00	18.822.033,00
Utlån		0,00	0,00	0,00	0,00
Sum eksterne finansutgifter		31.000.486,60	30.017.000,00	30.017.000,00	31.426.505,61
Resultat eksterne finanstransaksjoner		-2.848.222,48	-10.047.000,00	-10.047.000,00	-6.252.171,68
Motpost avskrivninger		18.178.830,00	0,00	0,00	15.618.568,00
Netto driftsresultat		23.561.009,54	2.877.500,00	8.448.000,00	15.420.480,04
Interne finanstransaksjoner					
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	2	16.484.878,20	16.484.000,00	0,00	14.925.102,38
Bruk av disposisjonsfond	6	8.236.192,00	5.444.185,00	0,00	4.902.672,00
Bruk av bundne fond	6	10.482.521,42	5.526.315,00	900.000,00	4.405.425,83
Sum bruk av avsetninger		35.203.591,62	27.454.500,00	900.000,00	24.233.200,21
Overført til investeringsregnskapet		1.900.000,00	1.900.000,00	1.900.000,00	3.662.000,00
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk		0,00	0,00	0,00	0,00
Avsatt til disposisjonsfond	6	28.432.878,20	28.432.000,00	7.448.000,00	14.569.478,38
Avsatt til bundne fond	6	9.759.477,07	0,00	0,00	4.937.323,67
Sum avsetninger		40.092.355,27	30.332.000,00	9.348.000,00	23.168.802,05
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk		18.672.245,89	0,00	0,00	16.484.878,20

REGNSKAP 2017

ØKONOMISK OVERSIKT INVESTERINGER

	Note	Regnskap 2017	Reg. budsjett 2017	Oppr.budsjett 2017	Regnskap 2016
Inntekter					
Salg av driftsmidler og fast eiendom		30.000,00	1.650.000,00	0,00	1.531.950,75
Andre salgsinntekter		0,00	0,00	0,00	0,00
Overføringer med krav til motytelse		2.452.538,00	0,00	0,00	6.786.400,00
Kompensasjon for merverdiavgift	2	5.614.806,77	6.769.000,00	6.769.000,00	7.847.698,63
Statlige overføringer		11.641.000,00	500.000,00	500.000,00	9.076.000,00
Andre overføringer		24.878.226,00	0,00	0,00	-280.000,00
Renteinntekter og utbytte		0,00	0,00	0,00	0,00
Sum inntekter		44.616.570,77	8.919.000,00	7.269.000,00	24.962.049,38
Utgifter					
Lønnsutgifter		1.763.558,88	0,00	0,00	828.754,01
Sosiale utgifter		0,00	0,00	0,00	976,11
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon		54.755.248,03	48.294.000,00	41.223.000,00	41.895.298,98
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon		376.000,00	376.000,00	376.000,00	29.224,00
Overføringer		5.944.209,77	0,00	0,00	7.847.698,63
Renteutgifter og omkostninger		106,71	0,00	0,00	935,89
Fordeelte utgifter		0,00	0,00	0,00	0,00
Sum utgifter		62.839.123,39	48.670.000,00	41.599.000,00	50.602.887,62
Finanstransaksjoner					
Avdrag på lån		6.569.743,00	6.000.000,00	6.000.000,00	6.236.468,97
Utlån	14	20.290.276,00	20.000.000,00	0,00	18.721.581,00
Kjøp av aksjer og andeler	4	2.152.312,00	1.900.000,00	1.900.000,00	2.025.474,00
Dekning av tidligere års udekket		0,00	0,00	0,00	4.176.629,56
Avsatt til ubundne investeringsfond		0,00	0,00	0,00	0,00
Avsatt til bundne investeringsfond	6	1.319.799,51	0,00	0,00	3.538.550,52
Sum finansieringstransaksjoner		30.332.130,51	27.900.000,00	7.900.000,00	34.698.704,05
Finansieringsbehov		48.554.683,13	67.651.000,00	42.230.000,00	60.339.542,29
Dekket slik:					
Bruk av lån		36.397.828,62	59.598.000,00	34.330.000,00	45.603.721,14
Salg av aksjer og andeler		0,00	0,00	0,00	0,00
Mottatte avdrag på utlån	14	7.889.542,51	6.000.000,00	6.000.000,00	7.813.019,49
Overført fra driftsregnskapet		1.900.000,00	1.900.000,00	1.900.000,00	3.662.000,00
Bruk av tidligere års udisponert		0,00	0,00	0,00	0,00
Bruk av disposisjonsfond	6	153.000,00	153.000,00	0,00	0,00
Bruk av bundne driftsfond		0,00	0,00	0,00	0,00
Bruk av ubundne investeringsfond		0,00	0,00	0,00	2.935.327,66
Bruk av bundne investeringsfond	6	2.214.312,00	0,00	0,00	325.474,00
Sum finansiering		48.554.683,13	67.651.000,00	42.230.000,00	60.339.542,29
Udekket/udisponert		0,00	0,00	0,00	0,00

REGNSKAP 2017

ANSKAFFELSE OG ANVENDELSE AV MIDLER

	Note	Regnskap 2017	Reg. budsjett 2017	Oppr.budsjett 2017	Regnskap 2016
Anskaffelse av midler					
Inntekter driftsdel (kontoklasse 1)		534.618.159,54	481.679.205,00	478.697.984,00	505.177.317,65
Inntekter investeringsdel (kontoklasse 0)		44.616.570,77	8.919.000,00	7.269.000,00	24.962.049,38
Innbetalinger ved eksterne finanstransaksjoner		72.439.635,25	85.568.000,00	60.300.000,00	78.591.074,56
Sum anskaffelse av midler		651.674.365,56	576.166.205,00	546.266.984,00	608.730.441,59
Anvendelse av midler					
Utgifter driftsdel (kontoklasse 1)		508.208.927,52	465.219.405,00	450.282.984,00	483.504.665,93
Utgifter investeringsdel (kontoklasse 0)		62.839.016,68	48.670.000,00	41.599.000,00	50.601.951,73
Utbetaling ved eksterne finanstransaksjoner		60.012.924,31	57.917.000,00	37.917.000,00	58.410.965,47
Sum anvendelse av midler		631.060.868,51	571.806.405,00	529.798.984,00	592.517.583,13
Anskaffelse - anvendelse av midler					
Endring i ubrukte lånemidler		20.613.497,05	4.359.800,00	16.468.000,00	16.212.858,46
Endring i ubrukte lånemidler		42.098.056,38	0,00	0,00	11.887.163,86
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Drift		0,00	0,00	0,00	0,00
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Invest		0,00	0,00	0,00	0,00
Endring i arbeidskapital	1	62.711.553,43	4.359.800,00	16.468.000,00	28.100.022,32
Avsetninger og bruk av avsetninger					
Avsetninger		58.184.400,67	28.432.000,00	7.448.000,00	43.706.860,33
Bruk av avsetninger		37.570.903,62	27.607.500,00	900.000,00	27.494.001,87
Til avsetning senere år		0,00	0,00	0,00	0,00
Netto avsetninger		20.613.497,05	824.500,00	6.548.000,00	16.212.858,46
Int. overføringer og fordelinger					
Interne inntekter mv		28.760.044,30	5.923.059,00	5.923.059,00	27.118.795,46
Interne utgifter mv		28.760.044,30	5.923.059,00	5.923.059,00	27.118.795,46
Netto interne overføringer		0,00	0,00	0,00	0,00

REGNSKAP 2017

BALANSE	Note	Regnskap 2017	Regnskap 2016
EIENDELER			
Anleggsmidler		1.328.492.920,70	1.239.088.690,94
Herav:			
Faste eiendommer og anlegg	3	658.283.338,68	626.055.246,16
Utstyr, maskiner og transportmidler	3	42.587.984,28	35.770.651,53
Utlån	14	91.200.206,74	78.799.473,25
Konserninterne langsiktige fordringer		0,00	0,00
Aksjer og andeler	4	39.097.404,00	36.945.092,00
Pensjonsmidler	9	497.323.987,00	461.518.228,00
Omløpsmidler		401.197.669,13	339.813.346,59
Herav:			
Kortsiktige fordringer	10	37.898.223,39	38.313.254,56
Konserninterne kortsiktige fordringer		0,00	0,00
Premieavvik	9	16.644.541,00	23.280.337,00
Aksjer og andeler	5	76.363.352,93	47.841.304,93
Sertifikater		0,00	0,00
Obligasjoner	5	124.779.952,66	138.385.042,66
Derivater		0,00	0,00
Kasse, postgiro, bankinnskudd		145.511.599,15	91.993.407,44
SUM EIENDELER		1.729.690.589,83	1.578.902.037,53
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital		423.360.097,71	367.373.697,52
Herav:			
Disposisjonsfond	6	73.219.300,36	53.175.614,16
Bundne driftsfond	6	10.909.555,75	11.632.600,10
Ubundne investeringsfond	6	126.576.156,56	126.576.156,56
Bundne investeringsfond	6	15.860.741,51	16.755.254,00
Regnskapsmessig mindreforbruk	2	18.672.245,89	16.484.878,20
Regnskapsmessig merforbruk		0,00	0,00
Udisponert i inv.regnskap		0,00	0,00
Udekket i inv.regnskap		0,00	0,00
Kapitalkonto	13	179.463.617,64	144.090.714,50
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Drift		-4.583.257,00	-4.583.257,00
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Invest		3.241.737,00	3.241.737,00
Langsiktig gjeld		1.230.455.801,41	1.134.326.418,41
Herav:			
Pensjonsforpliktelser	9	596.100.282,00	552.899.421,00
Ihendehaverobligasjonslån		0,00	0,00
Sertifikatlån	7	24.000.000,00	24.000.000,00
Andre lån	7	610.355.519,41	557.426.997,41
Konsernintern langsiktig gjeld		0,00	0,00
Kortsiktig gjeld		75.874.690,71	77.201.921,60
Herav:			
Kassekredittlån		0,00	0,00
Annen kortsiktig gjeld	11	74.662.024,71	75.772.282,60
Derivater		0,00	0,00
Konsernintern kortsiktig gjeld		0,00	0,00
Premieavvik	9	1.212.666,00	1.429.639,00
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		1.729.690.589,83	1.578.902.037,53
MEMORIAKONTI			
Memoriakonto		87.699.674,48	41.839.854,94
Herav:			
Ubrukte lånemidler		81.567.624,72	39.469.568,34
Ubrukte konserninterne lånemidler		0,00	0,00
Andre memoriakonti		6.132.049,76	2.370.286,60
Motkonto for memoriakontiene		-87.699.674,48	-41.839.854,94

REGNSKAP 2017

NOTER TIL REGNSKAPET.

Regnskapsprinsipper.

Generelt.

Årsregnskapet er utarbeidet i henhold til bestemmelsene i kommuneloven, forskrifter og god kommunal regnskapsskikk.

Prinsipper for utarbeidelse av regnskapet.

All tilgang og bruk av midler i løpet av året som vedrører kommunens virksomhet fremgår av driftsregnskapet eller investeringsregnskapet.

Alle utgifter, utbetalinger, inntekter og innbetalinger, samt interne finanstransaksjoner er regnskapsført brutto. Alle kjente utgifter, utbetalinger, inntekter og innbetalinger inngår i regnskapet uavhengig av om de er betalt eller ikke. For lån er kun den delen av lånet som faktisk er brukt i løpet av året ført i investeringsregnskapet. Den delen av lånet som ikke er brukt, er registrert som memoriapost.

I den grad enkelte transaksjoner ikke kan fastsettes eksakt ved tidspunktet for regnskapsavleggelse, registreres et anslått beløp i årsregnskapet.

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld.

Omløpsmidler er vurdert til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi. Markedsbaserte verdipapirer er klassifisert som finansielle omløpsmidler, og er vurdert til virkelig verdi. Utestående fordringer er vurdert til pålydende verdi.

Kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter utgangen av regnskapsåret.

Anleggsmidler og langsiktig gjeld.

Anleggsmidler omfatter eiendeler bestemt til varig eie og bruk for kommunen. Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost. Anleggsmidler med begrenset levetid avskrives lineært over anleggsmiddelets levetid. Avskrivningene starter året etter at anleggsmiddelet er anskaffet/tatt i bruk.

Utgifter til vedlikehold og reparasjoner utgiftsføres i driftsregnskapet, mens utgifter til standardheving av anleggsmidlene utover standard ved anskaffelsen utgiftsføres i investeringsregnskapet og aktiveres i balansen. Langsiktig gjeld er knyttet til formålene i kommunelovens § 50. Opptakskost utgjør gjeldspostens pålydende i norske kroner på det tidspunktet som gjelden oppstår.

Selvkostberegninger.

Innenfor de rammer der selvkost er satt som den rettslige rammen for hva kommunen kan kreve av brukerbetaling, beregner kommunen selvkost etter retningslinjer gitt av Kommunal- og regionaldepartementet.

Mva-plikt og mva-kompensasjon.

Kommunen følger reglene i mva-loven for de tjenesteområdene som er omfattet av loven. For kommunens øvrige virksomhet krever kommunen mva-kompensasjon innenfor momskompensasjonens lovverk. Kompensasjon for betalt mva er finansiert av kommunen gjennom en generell reduksjon av rammetilskudd fra staten.

REGNSKAP 2017

Note 1.

Endring av arbeidskapital.

	Regnskap 2017	Regnskap 2016
OMLØPSMIDLER		
Endring betalingsmidler	53.526.527,72	14.262.045,91
Endring ihendehaverobl og sertifikater	-13.605.090,00	5.862.513,00
Endring kortsiktige fordringer	-423.367,18	5.228.936,88
Endring premieavvik	-6.635.796,00	1.430.703,00
Endring aksjer og andeler	28.522.048,00	2.792.751,00
ENDRING OMLØPSMIDLER (A)	61.384.322,54	29.576.949,79
KORTSIKTIG GJELD		
Endring kortsiktig gjeld (B)	1.327.230,89	-1.476.927,47
ENDRING ARBEIDSKAPITAL (A-B)	62.711.553,43	28.100.022,32

Note 2.

Prinsippendringer i regnskapet.

Det har ikke blitt foretatt noen føringer på balansekonto for prinsippendringer i år.

Regnskapsmessig mindreforbruk i driftsregnskapet.

Regnskapsmessig mindreforbruk fra 2016 er disponert av kommunestyret i sak 26/17.

Regnskapsmessig udekket i investeringsregnskapet.

Regnskapsmessig merforbruk	01.01.2017	0
Årets avsetning til inndekking		0
Udekket i regnskapsåret		0
Regnskapsmessig merforbruk	31.12.2017	0

Momskompensasjon i investeringsregnskapet.

Momskompensasjonen var på kr. 5 614 807, og brukes til finansiering av anleggsmidler i investeringsregnskapet. Noe blir brukt til dekning av moms for anleggsbidragsprosjektet vedr. utbygging på Mjåvann II.

Kommunen har inngått en justeringsavtale for moms og momskompensasjon med Repstad Anlegg AS for utbygging av boligområdet Nodeland Syd. Kommunen utbetaler 75% av moms og momskompensasjon i 10 år fremover i følge denne avtalen. Utbetalingen til Repstad Anlegg AS for 2017 utgjør kr. 329.403.

REGNSKAP 2017

Note 3.

Anleggsmidler.

Anleggsmidlene er vurdert til anskaffelseskost. Avskrivningen er foretatt etter regnskapslovens forskrift om rapportering fra kommuner og fylkeskommuner, § 8.

Årets anskaffelser, avganger og avskrivninger.

		Saldo	Anskaffelse	Avgang	Avskrivning	Saldo
		31.12.2016	2017	2017	2017	31.12.2017
22680001	Person-, vare- og lastebiler	1 792 520	1 012 919		238 326	2 567 113
22680030	Edb-utstyr og kontormaskiner	15 378 129	3 372 678		1 407 661	17 343 146
22680040	Maskiner, verktøy, inventar og utstyr	18 600 002	5 303 973		1 226 250	22 677 725
	Sum utstyr, maskiner og transportmidler	35 770 651	9 689 570	0	2 872 237	42 587 984

		Saldo	Anskaffelse	Avgang	Avskrivning	Saldo
		31.12.2016	2017	2017	2017	31.12.2017
22980001	Forretnings-, lager-, adm- og institusjonsbygg	135 974 308			2 052 345	133 921 963
22980020	Parkeringsplasser, parker, trafikklys m.m.	9 807 552	1 381 283		148 538	11 040 297
22980030	Veger og ledningsnett	56 289 431	16 207 739		1 173 075	71 324 095
22980040	Tekniske anlegg (VAR)	48 155 455	16 401 607		1 853 719	62 703 343
22980050	Boliger, skoler, barnehager, idrettshus mv	354 121 947	10 274 057		9 564 467	354 831 537
22980060	Reguleringsplaner tomteområder	5 699 884	270 000		514 449	5 455 435
22980060	Tomter, tomteområder	16 006 670	3 000 000			19 006 670
	Sum faste eiendommer og anlegg	626 055 247	47 534 686	0	15 306 593	658 283 340

Totale anskaffelser og avskrivninger.

		Kostpris	Avgang	Totale	Saldo
			2017	avskrivninger	31.12.2017
22680001	Person-, vare- og lastebiler	3 606 912		1 039 799	2 567 113
22680030	Edb-utstyr og kontormaskiner	24 102 227		6 759 081	17 343 146
22680040	Maskiner, verktøy, inventar og utstyr	31 685 670		9 007 945	22 677 725
	Sum utstyr, maskiner og transportmidler	59 394 809	0	16 806 825	42 587 984

		Kostpris	Avgang	Totale	Saldo
			2017	avskrivninger	31.12.2017
22980001	Forretnings-, lager-, adm- og institusjonsbygg	161 064 407		27 142 444	133 921 963
22980020	Parkeringsplasser, parker, trafikklys m.m.	11 201 214		160 917	11 040 297
22980030	Veger og ledningsnett	79 830 886		8 506 791	71 324 095
22980040	Tekniske anlegg (VAR)	83 858 320		21 154 977	62 703 343
22980050	Boliger, skoler, barnehager, idrettshus mv	454 405 210		99 573 673	354 831 537
22980060	Reguleringsplaner tomteområder	8 540 336		3 084 901	5 455 435
22980060	Tomter, tomteområder	19 006 670			19 006 670
	Sum faste eiendommer og anlegg	817 907 043	0	159 623 703	658 283 340

Kostpris for utstyr, maskiner og transportmidler er redusert med utrangerte og fullt avskrevne aktiva. Investeringskostnadene i regnskapet kan også inneholde kostnader til prosjekter som kommunen regnskapsfører i h.h.t. anleggsbidragskontrakter.

REGNSKAP 2017

Note 4.

Aksjer og andeler i selskaper.

Selskap	Bokført verdi 2017	Antall aksjer	Pålydende andel	Bokført verdi 2016
Agder Energi A.S	27.070.010	40.403	670	27.070.010
Varodd Industrier A.S	97.500	195	500	97.500
Biblioteksentralen (4 andeler)	1	4		1
Vest-Agder Museet IKS	10.000	1	10 000	10.000
Avfall Sør AS	1.650.000	16.500	100	1.650.000
Egenkapitalinnskudd i KLP	10.249.893			8.097.581
Visit Sørlandet A.S	20.000	2	10 000	20.000

I tillegg har kommunen interesser i følgende selskap:

Kristiansand revisjonsdistrikt IKS	5,40 %
Tronstadvann interkommunale vannverk	6,00 %
Kristiansandsregionen Brann og Redning IKS	4,70 %
Interkommunalt arkiv i Vest-Agder (IKAVA) IKS	4,94 %
Mindre eierandel i Telemark kontrollutvalgssekreteriat IKS.	

Kommunen byttet pensjonsselskap fra DNB til KLP for fellesordningen og folkevalgte 1.01.2013, som medførte at kommunen fikk et krav på innbetaling av egenkapitaltilskudd for disse ordningene på kr. 5.021.209 med innbetaling over fem år. Dette egenkapitaltilskuddet er ferdig innbetalt i 2017.

Årets samlede egenkapitalinnskudd utgjør kr. 2.152.312, hvorav kr. 1.004.241 gjelder overgangsordningen. Innbetalt egenkapitalinnskudd til fellesordningen var kr. 965.001 og til sykepleierordningen kr. 183.070. Innbetalingene er finansiert ved bruk av tidligere avsatte driftsfond og ubundet investeringsfond.

Note 5.

Finansielle omløpsmidler.

Markedsbaserte finansielle omløpsmidler er vurdert til virkelig verdi i balanseregnskapet. Med markedsbaserte finansielle omløpsmidler (jf. § 5-8 i regnskapsloven) menes finansielle instrumenter som nevnt i verdipapirloven § 1-2 annet ledd som er:

1. klassifisert som omløpsmiddel
2. inngår i en handelsportefølje med henblikk på videresalg
3. omsettes på børs eller i et regulert marked som nevnt i verdipapirhandelloven § 1-3
4. har god eierspredning og likviditet.

Kommunens markedsbaserte finansielle omløpsmidler ble i 2017 forvaltet av Gabler Investment Consulting. Opprinnelig anskaffelseskost, grunnkapitalen, på plasseringene utgjør 126 mill. kr. Det ble ikke tatt ut noe av opparbeidet avkastning i løpet av året.

Aktiva klasse	Balanseverdi 01.01.2017	Årets tilgang/avgang	Endring internt	Årets verdiendring	Balanseverdi 31.12.2017
Aksjer og andeler	47 841 305	0	18 400 819	10 121 229	76 363 353
Obligasjoner og andre verdipapirer	138 385 043	0	-18 400 819	4 795 729	124 779 953
Bankinnskudd	0	0			0
Sum	186 226 348	0	0	14 916 958	201 143 306

Det er utarbeidet en egen årsrapport for forvaltningsfondet, bestående av de markedsbaserte finansielle omløpsmidlene.

REGNSKAP 2017

Note 6.

Spesifikasjon over avsetninger og bruk av avsetninger i regnskapsåret.

	Forbruk 2017	Avsetning 2017
BUNDNE DRIFTSFOND		
2.5201.001 TILSKUDD OG PROSJEKTMIDLER	256 515,91	213 699,00
007 HMS-MIDLER	81 304,00	
008 ANSATTES ANDEL OU-MIDLER KS		17 411,54
009 ARBEIDSTRENING KANTINE GRUNNSKOLEUNDERV.,	37 712,71	
2.5202.121 ASYLMOTTAKERE	889 324,00	586 677,00
122 TILSK. GRUNNSKOLE, FLYKTNINGER	383 250,00	
203 BJØRNUNGEN BARNEHAGE	149 000,00	1 344 641,00
211 TUNBALLEN ENHET		19 890,00
301 PSYKRIATRIMIDLER VOKSNE	48 884,00	
304 HELSESTASJON FOR UNGDOM 2591/2	139 579,00	
305 RUSTILSKUDD 355		124 540,47
306 PSYKISK HELSEHJELP 3211		982 010,91
309 TRAPPETRINN_ INNVANDRERE 2553	69 989,24	
310 KOMPETANSEMIDLER NAV	27 251,52	
311 BOLIGSOSIALT ARBEID 246	71 860,36	
402 EMA MOTTAK 2558	493 315,00	
2.5203.001 DIV. PROSJEKTER, NØDNETT 2016	126 315,00	548 113,00
003 KOMPETANSEHEVINGSTILTAK 323	2 009 630,00	34 971,99
004 UNDERVISNINGSSYKEHJEM 314	2 300 000,00	
005 STATSTILSK. INTERKOM. SAMMARB. 325	200 000,00	
007 DEMENSPLAN 3206	500 000,00	60 000,00
117 DAGAKTIVITETS SATSING 3209		1 703 000,00
120 FRIVILLIGSENTRALEN		72 232,54
121 PROSJEKTMIDLER FRIVILLIGSENTRALEN	47 272,00	116 090,25
334 FYLKESMANNEN 2017		720 000,00
2.5204.143 NATURRESERVAT		50 000,00
145 OVERVÅKNING SONGDALSELVA		230 575,37
146 VASSDRAGSKALKING	10 597,68	
2.5206.460 KOMPENSAJSON NEG. VAR-FOND		2 792 007,00
461 VANNVERK OVERSKUDDSAVSETNING	366 855,00	
462 AVLØP OVERSKUDDSAVSETNING TETTE TANKER	2 258 159,00	
464 OVERSKUDDSAVSETNING	15 707,00	
465 FEIING OVERSKUDDSAVSETNING		143 617,00
SUM KAPITTEL	10 482 521,42	9 759 477,07

REGNSKAP 2017

	Forbruk 2017	Avsetning 2017
BUNDNE INVISTERINGSFOND		
2.5509.007 STATLIGE TILTAKSMIDLER 2016	1 962 000,00	
2.5509.001 EGENKAPITAL PENSJONSORDNING	252 312,00	
002 EKSTRAORD. INNFRIELSE ETAB.LÅN		1 319 799,51
SUM KAPITTEL	2 214 312,00	1 319 799,51
DISPOSISJONSFOND		
2.5609.001 AVSATTE BESPARELSER RAMMEOMR.	2 329 000,00	2 329 000,00
005 DISPOSISJONSFOND/PENSJONSFOND FREMTIDIGE	6 060 192,00	16 956 878,20
010 PENSJONSKOSTNAD/AMORT.		9 147 000,00
SUM KAPITTEL	8 389 192,00	28 432 878,20
SUM OVERFØRSELER	21 086 025,42	39 512 154,78

Samlet oversikt over endringer av fond pr. fondstype

	Saldo 01.01.2017	Forbruk 2017	Avsetning 2017	Saldo 31.12.2017
Disposisjonsfond	53 175 614,16	8 389 192,00	28 432 878,20	73 219 300,36
Bundne driftsfond	11 632 600,10	10 482 521,42	9 759 477,07	10 909 555,75
Ubundne investeringsfond	126 576 156,56	0,00	0,00	126 576 156,56
Bundne investeringsfond	16 755 254,00	2 214 312,00	1 319 799,51	15 860 741,51
Sum	208 139 624,82	21 086 025,42	39 512 154,78	226 565 754,18

REGNSKAP 2017

Note 7.

Langsiktig gjeld.

Kommunen har ved årsskiftet en total lånegjeld på 634 mill. kroner. I dette er inkludert lån til videre utlån (formidlingslån/Startlån) med 125 mill. (herav 27 mill. i ubrukte lånemidler). Det er i løpet av 2017 tatt opp nye lån på 38,5 mill. til investeringer. Det er betalt 25,5 mill. i avdrag i løpet av regnskapsåret, fordelt på 6,5 mill. på formidlingslån og 19 mill. på investeringslån. Samlet avdrag på investeringslån tilfredstiller minste lovlige avdrag etter kommuneloven, som er ca. 13,9 mill. (utenom avdrag til formidlingslån). Rentevilkårene for lånene er fordelt på flytende og korte 3 måneders nibor til fastrente med mer enn 5 års gjenstående bindingstid.

Rentesikringsavtalene er inngått i den hensikt å ha en mest mulig forutsigbarhet på rentenivået på kommunens låneportefølje, i tråd med vedtatt strategi i kommunens vedtatte Finansreglement. Finansreglementet har krav til bestemte nøkkeltall på kommunens samlede portefølje som fremgår i tabellen under. Det vises for øvrig til egne rapporteringer knyttet til gjeldsporteføljen.

I tilknytning til lånene med flytende rente har kommunen en renteswap avtale på 5,9 mill. kr. med fastrente på 4,55% til 2030, og en renteswap avtale på 40 mill. kr. med fastrente på 2,384% til 2018. Hovedstolen på den lange renteswap avtalen endres i takt med nedbetaling av tilhørende låneportefølje.

Øvrige rentesikringer er gjort som tradisjonelle fastrenteavtaler som en del av selve låneavtalen. Samtlige rentesikringsavtaler (rentebytteavtaler og fastrenteavtaler) er inngått med den hensikt å sikre rentenivået på eksisterende portefølje.

	Krav i Finansreglementet	Status pr. 31.12.2017
Andel fastrente i låneporteføljen (rentebinding med mer enn 1 år fremover)	Mellom 25% og 70%	44,9 %
Gjennomsnittlig rente for hele låneporteføljen	Ingen krav, men måles mot en «optimal» referanserente på 2,0%	2,1 %

Note 8.

Kortsiktig gjeld.

Kortsiktig gjeld består i hovedsak av kreditor reskontroer, beregnede - ikke betalte avgifter, pensjoner, feriepenger og andre periodiserte årsoppgjørsposter.

Leverandørgjeld utgjør 17,6 mill. kr.

REGNSKAP 2017

Note 9.

Pensjon.

Årets netto pensjonskostnad	KLP	SPK	Totalt
Årets pensjonsopptjening, nåverdi	26 062 076	6 085 817	32 147 893
Rentekostnad av påløpte pensjonsforpliktelser	18 453 319	3 768 364	22 221 683
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	-18 037 478	-2 816 985	-20 854 463
Administrasjonskostnad	1 789 128	211 742	2 000 870
Netto pensjonskostnad (inkl. adm.)	28 267 045	7 248 938	35 515 983
Årets pensjonspremie til betaling (inkl. adm.)	25 689 132	7 412 636	33 101 768
Årets premieavvik	2 577 913	-163 698	2 414 215

Balanse pr. 31.12.2017			
Brutto påløpt forpliktelse	472 801 425	104 063 293	576 864 718
Pensjonsmidler	423 835 465	73 488 522	497 323 987
Netto pensjonsforpliktelse	48 965 960	30 574 771	79 540 731
Arb.g.avg. av netto pensjonsforpliktelse	6 904 200	4 311 043	11 215 243
Netto pensjonsforpliktelse inkl. arb.g.avg.	55 870 160	34 885 814	90 755 974

Årets premieavvik	2 577 913	-163 698	2 414 215
Premieavvik tidligere år			-32 511 512
Amortisert premieavvik			16 571 633
Akkumulert premieavvik			-13 525 664
Arb.g.avg. av akkumulert premieavvik			-1 907 119
Akkumulert premieavvik inkl. arb.g.avg.			-15 432 783

Årets premieavvik			2 414 215
Årets amortisering			3 211 398
Netto premieavvik eks. arb.g.avg.			5 625 613
Arb.g.avg.			793 211
Årets netto premieavvik inkl. arb.g.avg.			6 418 824
I tillegg til årets premieavvik er det belastet ei regning fra SPK for aktuarberegningen			14 045
Netto bokført premieavvik i årsregnskapet, regnskapsskjema 1A			6 432 869

Premieavviket fra 2002 til 2010 amortiseres over 15 år.
Premieavviket fra 2011 til 2013 amortiseres over 10 år.
Premieavviket fra 2014 amortiseres over 7 år.

Beregningforutsetninger	KLP	SPK
Forventet avkastning på pensjonsmidler	4,50 %	4,20 %
Diskonteringsrente	4,00 %	4,00 %
Forventet årlig lønnsvekst	2,97 %	2,97 %
Forventet årlig G- og pensjonsregulering	2,97 %	2,97 %
Uttaksandel AFP 62-66 år	20 - 60 %	50 %

REGNSKAP 2017

Spesifikasjon av balanseposter		KLP	SPK	Totalt
Brutto pensjonsforpliktelse	01.01.2017	438 046 513	96 531 200	534 577 713
Årets opptjening		26 062 076	6 085 817	
Forpl. tilflyttet vedr. fratrådte		0	0	
Rentekostnad		18 453 319	3 768 364	
Utbetaling		-13 969 734	0	
Amortisering estimatavvik - forpliktelse		4 209 251	-2 322 088	
Brutto pensjonsforpl. - estimat	31.12.2017	472 801 425	104 063 293	576 864 718
Gjenstående amortisering - forpl.		0	0	
Brutto pensjonsforpl.				
Estimat - full amortisering	31.12.2017	472 801 425	104 063 293	

Brutto pensjonsmidler	01.01.2017	391 680 014	69 838 214	461 518 228
Forfalt premie		25 689 132	7 412 636	
Administrasjonskostnad		-1 789 128	-211 742	
Midler tilflyttet		0	0	
Forventet avkastning		18 037 478	2 816 985	
Utbetaling		-13 969 734	0	
Amortisering estimatavvik - midler		4 187 703	-6 367 571	
Brutto pensjonsmidler - estimat	31.12.2017	423 835 465	73 488 522	497 323 987
Gjenstående amortisering - pensjonsmidler		0	0	
Brutto pensjonsmidler				
Estimat - full amortisering	31.12.2017	423 835 465	73 488 522	

Brutto pensjonsforpliktelse oppgis ekskl. arb.g.avg. fra selskapene. Brutto pensjonsforpliktelse inkl. arb.g.avg. utgjør kr. 596 100 282.

Pensjonspremiefond.

Statens pensjonskasse opererer ikke med premiefond.

Kommunen har premiefond i pensjonsordningene som forvaltes av KLP. (i tusen kr.)

	Saldo 01.01.2017	Bruk	Avsetning	Saldo 31.12.2017
Fellesordningen	-19 767	8 000	-4 071	-15 838
Sykepleieordningen	-3 547	1 000	-814	-3 361
Folkevalgte	-614	0	-110	-724
Sum premiefond	-23 928	9 000	-4 995	-19 923

REGNSKAP 2017

Note 10.

Kortsiktige fordringer.

Kortsiktige fordringer består av regnskapsførte inntekter i året som blir innbetalt etter årsskiftet, inkl. alle kundereskontroene.

Fordringer på staten som består av momskompensasjon, sykepenger, avregninger med andre kommuner m.m. utgjør 29,2 mill. kr.

Fordringer på kunder utgjør 8,6 mill. kr.

Note 11.

Fordring og gjeld til kommuner og fylker.

Kortsiktig fordring og gjeld til kommunale og fylkeskommunale foretak og bedrifter, interkommunalt og interfylkeskommunalt samarbeid.

Kortsiktig fordring:	Søgne kommune	kr.	154 233
	Kristiansand kommune	kr.	400 560
	Nye Kristiansan	kr.	511 719
	Vennesla kommune	kr.	120 067
	Andre kommuner	kr.	320 879
	Felles barnevern	kr.	133 931

Kortsiktig gjeld:	Søgne kommune	kr.	1 227 410
	Vennesla kommune	kr.	589 792
	Andre kommuner	kr.	222 038
	Vest-Agder fylkeskommune	kr.	22 135
	AS hvor kommunen er medeier	kr.	189 867
	Midt-Agder Friluftsråd	kr.	376 000

Langsiktig gjeldsforpliktelse behandles i note 18 garantiansvar for låneopptak.

Note 12.

Regnskap for interkommunalt samarbeid etter kommunelovens § 27.

Barnevernet ble slått sammen med Kristiansand fra 2016.

Interkommunalt tiltak jf. K.I.		§ 27 Legevakt
Overføring fra Songdalen kommune (kontorkom.)	kr	-2 218 352
Overføring fra Søgne kommune	kr	-3 672 664
Resultat av overføringer	Kr	-5 891 016
Samarbeidets egne inntekter	kr	-339 438
Samarbeidets driftsutgifter	kr	6 230 454
Resultat av virksomheten	kr	0
Disponering av resultatet:		
Tilbakeført deltaker kommunene	kr	0
Overført til neste driftsår	kr	0

REGNSKAP 2017

Note 13.

Kapitalkonto.

KAPITALKONTO 2.5990.001

		01.01.2017 Saldo på kapitalkonto	144 090 715
Debetposter i året		Kreditposter i året	
Salg fast eiendom og anlegg	0	Aktivering fast eiendom	47 534 686
Av- og nedskrivning fast eiendom og anlegg	15 306 593	Oppskrivning fast eiendom og anlegg	0
Salg utstyr, maskiner mv.	0	Aktivering utstyr, maskiner mv.	9 689 570
Av- og nedskrivning utstyr, maskiner mv.	2 872 237	Kjøp av aksjer og andeler	2 152 312
Salg av aksjer og andeler	0	Oppskrivning av aksjer og andeler	0
Nedskrivning av aksjer og andeler		Utlån formidlingslån	20 290 276
Avdrag på ordinære utlån	7 889 543	Andre utlån	0
Avdrag utlån til KBR		Sosiale utlån	0
Avskrivning på utlån		Bruk av tapsfond	0
Bruk av lånemidler fra eksterne lån	36 397 829	Avdrag på eksterne lån	18 997 620
		Avdrag på eksterne startlån	6 569 743
Pensjonsforpliktelse inkl. arb.g.avg.	43 200 861	Pensjonsmidler	35 805 759
31.12.2017 Saldo på kapitalkonto	179 463 618		
SUM DEBET	285 130 681	SUM KREDIT	285 130 681

REGNSKAP 2017

Note 14.

Utlån.

Startlån.

Utlån pr. 01.01.17	Nye utlån	Mottatte avdrag	Utlån pr. 31.12.17
77 251 748	20 290 276	-7 889 543	89 652 481

Vi ser en økende tendens til tapssaker på tidligere innvilget Startlån. Husbanken har egne tapsrutiner knyttet til slike lån. Kommunene må bære en viss del av tapene, men kan samtidig søke Husbanken om å foreta tapavsetninger fra midler tildelt av Husbanken til etableringstilskudd.

Så lenge vi har disponible midler på tapsfondet, blir disse tapene ikke belastet kommunens drift.
Jfr. note 18.

Kommunen vil få tap på startlån som følge av at det er besluttet gjennomført gjeldsordning i flere saker. Størrelsen på tapene vil ikke være klare før om fem år når gjeldsordningsperioden er gjennomført.

I tillegg har det blitt solgt flere eiendommer hvor kommunen har pant for startlån, til priser som ikke dekker skyldig startlån. Kommunen har da ikke lenger sikkerhet for restlånene, og det kan derfor forventes at det vil bli tap på disse lånene.

Kommunale etableringslån for ungdom utgjør kr 1.500.000 pr. 31.12.2017

REGNSKAP 2017

Note 15.

Beregning av gebyrfinansierte selvkosttjenester.

Kommunen legger "Retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester", H-3/14, til grunn for beregning av gebyrfinansierte selvkosttjenester innenfor VAR-området.

- I tillegg til de kostnader som er direkte ført på den tjenesten de tilhører, så er støttefunksjoner fordelt på tjenesten utfra andel årsverk.
- Kapitalkostnader er lagt inn med to elementer:
  - Avskrivingskostnader, dvs. forringelsen i et driftsmiddels verdi ut fra slitasje og elde. Avskrivningene er gjort med like årlige avskrivninger (lineær metode).
  - Alternativkostnaden, dvs. den avkastningen kommunen alternativt kunne oppnå ved å plassere penger tilsvarende investeringsbeløpet i markedet. Som kalkylerente benyttes 5-årig swaprente med et tillegg på 0,50%.
- Definerings av investeringer (varige driftsmidler) er gjort i henhold til god kommunal regnskapsskikk.
- Historisk anskaffelseskostnader er justert med investeringstilskudd/anleggsbidrag fra eksterne, og nedskrevet. Gjenstående verdi er lagt inn som avskrivingsgrunnlag i selvkostkalkylen.
- Nyinvesteringer tas med i avskrivingsgrunnlaget fra og med året etter at bygget/anlegget er tatt i bruk.
- Overskudd av ordningen er avsatt på bundet fond og skal hindre store svingninger i inntekter og kostnader slik at gebyrene kan holdes stabile. Avsetninger ett år skal ikke stå på fond mer enn 5 år.
- Investeringer i anleggsmidler er ikke finansiert direkte av selvkostfondet.

2017 Etterkalkyle selvkost	Vann	Avløp	Feiing	Slam	Totalt
Gebyrinntekter	7 343 444	8 388 073	735 641	890 394	17 357 552
Øvrige driftsinntekter	24 551	52 845	0	0	77 396
Driftsinntekter	7 367 995	8 440 918	735 641	890 394	17 434 948
Direkte driftsutgifter	5 666 433	8 679 637	575 268	870 056	15 791 394
Avskrivningskostnad	1 151 186	1 189 537	0	0	2 340 723
Kalkulatorisk rente (2,48 %)	565 734	412 790	0	0	978 524
Indirekte netto driftsutgifter	237 404	315 359	18 275	29 780	600 819
Indirekte avskrivningskostnad	68 920	63 092	2 082	5 155	139 250
Indirekte kalkulatorisk rente (2,48 %)	52 474	47 015	1 833	4 578	105 901
Driftskostnader	7 742 153	10 707 430	597 459	909 570	19 956 611
Resultat	-374 158	-2 266 512	138 182	-19 176	-2 521 663
Kostnadsdekning i %	95,2%	78,8 %	123,1 %	97,9 %	87,4 %
Selvkostfond 01.01	0	296 671	112 994	57 206	466 871
+ Avsetning til selvkostfond	0	0	138 182	0	138 182
- Bruk av selvkostfond	0	-296 671	0	-19 176	-315 847
+ Kalkulert renteinntekt selvkostfond (2,48 %)	0	0	4 516	1 181	5 697
Selvkostfond 31.12 (inkl. rente)	0	0	255 692	39 211	294 903
Fremførbart underskudd 01.01	-782 514	0	0	0	-782 514
- Underskudd til fremføring	-374 158	-1 969 841	0	0	-2 343 998
- Kalkulert rentekostnad fremførbart underskudd (2,48 %)	-24 046	-20 747	0	0	-44 793
Fremførbart underskudd 31.12 (inkl. rente)	-1 180 718	-1 990 588	0	0	-3 171 306
Gebyrinntekter	7 343 444	8 388 073	735 641	890 394	17 357 552
Gebyrgrunnlag	7 717 602	10 654 585	597 459	909 570	19 879 215
Finansiell dekningsgrad i % (gebyrinntekter/gebyrgrunnlag)	95,2 %	78,7 %	123,1 %	97,9 %	87,3 %

Grunnet feil i beregningsprogrammet for etterkalkyle er kalkylerenten 0,5% for høy i beregnede beløp. Dette vil bli korrigert i neste års regnskap. Kalkylerente for 2017 er 1,98%.

REGNSKAP 2017

Note 16.

Spesifikasjon av fordelte kostnader i driftsregnskapet.

Kostnader til drift av utleieenheter på Birkelid og drift av rådhuset regnskapsføres gjennom året på interne tjenestekoder som ikke er koblet mot KOSTRA funksjoner. I årsoppgjøret må kostnadene som gjelder Songdalen kommune fordeles ut på riktige KOSTRA funksjoner. Teknisk sett fordeles kostnadene ved internfaktureringsregulering etter regelverket for KOSTRA.

En konsekvens av disse internfaktureringene er at noen utgifter og inntekter blir regnskapsført dobbelt opp på artsnivå i driftsregnskapet, og hovedoversikten for driftsregnskapet vil vise et større avvik i forhold til budsjett enn det som er reelt. Utgiftene/inntektene blir riktig regnskapsført og rapportert på KOSTRA funksjonene.

Tabellen viser effekten av fordelingen av utgifter/inntekter i hovedoversikten for drift, og fordelingen av lønnsutgifter til investeringsregnskapet.

Økonomisk oversikt - drift	Hovedoversikt Regnskap	Internfakturerings fordelte utgifter	Korrigert for internfakturerings
Driftsinntekter			
Brukerbetalinger	15 070 605,37		15 070 605,37
Andre salgs- og leieinntekter	32 300 171,86		32 300 171,86
Overføringer med krav til motytelse	52 567 716,15	-721 381,51	51 846 334,64
Rammetilskudd	219 492 069,48		219 492 069,48
Andre statlige overføringer	64 785 408,05		64 785 408,05
Andre overføringer	2 371 304,52	-70 566,00	2 300 738,52
Skatt på inntekt og formue	133 870 115,73		133 870 115,73
Eiendomsskatt	14 160 768,38		14 160 768,38
Andre direkte og indirekte skatter	0,00		0,00
Sum driftsinntekter	534 618 159,54		533 826 212,03
Driftsutgifter			
Lønnsutgifter	293 437 438,09	-1 748 645,13	291 688 792,96
Sosiale utgifter	74 488 310,52	-433 192,59	74 055 117,93
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	67 482 320,25	-3 378 276,27	64 104 043,98
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	52 678 213,95	-49 806,20	52 628 407,75
Overføringer	28 803 859,01	-695 312,43	28 108 546,58
Avskrivninger	18 178 830,00		18 178 830,00
Fordelte utgifter	-8 681 214,30	5 513 285,11	-3 167 929,19
Sum driftsutgifter	526 387 757,52		525 595 810,01
Brutto driftsresultat	8 230 402,02		8 230 402,02

Brutto driftsresultat blir ikke påvirket av internfaktureringsregulering.

REGNSKAP 2017

Note 17.

Reguleringsplaner, bygge- og eierseksj.-saker, kart og oppmåling.

Etter plan- og bygningsloven § 33-1 og matrikkellova § 32 kan kommunen kreve gebyr for arbeid som utføres med hjemmel i loven. Gebyret kan ikke overstige kommunens nødvendige kostnader innen sektoren (selvkost). Selvkost innebærer at kommunens kostnader med å frembringe tjenestene skal dekket av de gebyrene som brukerne av tjenestene betaler. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenestene. For å kontrollere at dette ikke skjer må kommunen etterskuddsvis utarbeide en selvkostkalkyle som viser selvkostresultatet for det enkelte gebyrområdet. Det er imidlertid ikke noe rettslig til hinder for å kreve inn mindre enn selvkost, altså at kommunen subsidierer behandlingen av disse sakene.

Kommunen har valgt å vise resultatet som fremførbart underskudd for tjenestene.

2017 Etterkalkyle selvkost	Reguleringsplaner	Bygge- og eierseksj.- saker	Totalt
Gebyrinntekter	135 000	2 092 600	2 227 600
Øvrige driftsinntekter	21 102	102 840	123 942
Driftsinntekter	156 102	2 195 440	2 351 542
Direkte driftsutgifter	776 974	2 844 470	3 621 444
Indirekte netto driftsutgifter	48 672	148 860	197 532
Indirekte avskrivningskostnad	43 985	158 898	202 884
Indirekte kalkulatorisk rente (2,48 %)	26 733	78 809	105 542
Driftskostnader	896 364	3 231 038	4 127 402
Resultat	-740 262	-1 035 598	-1 775 859
Kostnadsdekning i %	17,4 %	67,9 %	57,0 %

Fremførbart underskudd 01.01	-2 551 600	-3 800 610	-6 352 210
- Underskudd til fremføring	-740 262	-1 035 598	-1 775 859
- Kalkulert rentekostnad fremførbart underskudd (2,48 %)	-72 459	-107 097	-179 556
Fremførbart underskudd 31.12 (inkl. rente)	-3 364 321	-4 943 304	-8 307 625

Gebyrinntekter	135 000	2 092 600	2 227 600
Gebyrgrunnlag	875 262	3 128 198	4 003 459
Finansiell dekningsgrad i % (gebyrinntekter/gebyrgrunnlag)	15,4 %	66,9 %	55,6 %

Regnskapsføringsforslag balanse	Reguleringsplaner	Bygge- og eierseksj.- saker	Totalt
+/- 2.51xxxx Selvkostfond	0	0	0
+/- 2.92xxxx Memoriakonto selvkostfond	812 721	1 142 695	1 955 415
Regnskapsføringsforslag driftsregnskap	Reguleringsplaner	Bygge- og eierseksj.- saker	Totalt
1550 Avsetninger til bundne fond	0	0	0
1950 Bruk av bundne fond	0	0	0

Grunnet feil i beregningsprogrammet for etterkalkyle er kalkylerenten 0,5% for høy i beregnede beløp. Dette vil bli korrigert i neste års regnskap. Kalkylerente for 2017 er 1,98%.

REGNSKAP 2017

Note 18.

Garantiansvar.

Songdalen kommunes garantiansvar/gjeldsansvar pr. 31.12.2017

		Utløps år
Startlån fra Husbanken 25% av kr 89 652 482	22 413 120	Løpende
Gjeldsansvar i interkommunale selskaper. Tronstadvann interkommunale vannverk 6% av 22,8 mill.	1 368 000	
Avfall Sør Husholdning AS 5,5% av 136,9 mill. kr.	7 529 500	2031

Kommunen har i løpet av regnskapsåret ikke måttet innfri noen garantier for lån til selskaper.
Vedr. tap på Startlån, se note 14.

31. desember 2017

Nodeland 2. mars 2018

Kjell A. Kristiansen
rådmann

Arild Andresen
økonomisjef

Olav Y. Espelid
regnskapssjef